

**SCIENCE**  
**PROBLEMS.UZ**

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences  
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

# Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-son (5-jild)

**2025**

# **SCIENCEPROBLEMS.UZ**

## **IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI**

*№ 10 (5) – 2025*

## **АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

## **ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**

**TOSHKENT-2025**

## **BOSH MUHARRIR:**

Isanova Feruza Tulqinovna

## **TAHRIR HAY'ATI:**

### *07.00.00- TARIX FANLARI:*

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

### *08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:*

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

### *09.00.00- FALSAFA FANLARI:*

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

### *10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:*

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

#### *12.00.00- YURIDIK FANLAR:*

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

#### *13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:*

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

#### *19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:*

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

#### *22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:*

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

#### *23.00.00- SIYOSIY FANLAR*

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

---

## **OAK Ro'yxati**

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

---

**“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari”** elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

### **Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

### **Bog'lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).

**MUNDARIJA**

**07.00.00 – TARIX FANLARI**

|                                                                                                                                                                                                                 |       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| <i>Jahongirov Burxon</i><br>O'ZBEKISTON VA BUYUK BRITANIYA MUNOSABATLARI .....                                                                                                                                  | 13-18 |
| <i>Kenjayev Sardor Nurmurod o'g'li</i><br>AMIR TEMUR DAVRIDA MINTAQADA KATOLIK CHERKOVI FAOLIYATI .....                                                                                                         | 19-23 |
| <i>Atamuratova Dilafruz Rashidovna</i><br>XORAZM TARIXINI O'RGANISHDA "TARJIMON" GAZETASINING AHAMIYATI .....                                                                                                   | 24-28 |
| <i>Karimbayeva Salomatxon, Isxakov Bexzod Barkamalovich</i><br>FARG'ONA VODIYSI O'ZBEKLARI MODDIY MADANIYATIGA<br>DOIR QARASHLAR TAHLILI .....                                                                  | 29-34 |
| <i>Лукашова Наталья Михайловна</i><br>ИСТОРИЯ ТАШКЕНТА 30-Х ГОДОВ XVIII - ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XIX ВЕКА,<br>ПРЕДСТАВЛЕННАЯ В РУССКИХ ИСТОЧНИКАХ .....                                                                | 35-40 |
| <i>Asadova Ra'no Baymanovna</i><br>1991–2025-YILLARDA O'ZBEKISTON-HINDISTON DIPLOMATIK<br>VA TA'LIMIY HAMKORLIGINING RIVOJLANISHI:<br>TARIXIY ASOSLAR VA ZAMONAVIY ISTIQBOLLAR .....                            | 41-44 |
| <i>Turdimuratov Yangiboy Allamuratovich</i><br>ETNOIQTISODIYOT XO'JALIK FAOLIYATI SEGMENTI SIFATIDA, UNING O'ZIGA XOS<br>XUSUSIYATLARI, FUNKSIYALARI VA SHAKLLARI .....                                         | 45-52 |
| <i>Tursunov Farrux G'ulomovich</i><br>QASHQADARYO VOHASI TOJIKLARINING HUNARMANDCHILIK TAOMILLARIDAGI<br>O'ZGARISHLAR .....                                                                                     | 53-58 |
| <i>Mullajanova Xosiyat Yazdankulovna</i><br>XIX ASR OXIRIDA RUS GEOGRAFIK JAMIYATNING ILMIY TADQIQOTLARI<br>VA ULARNING XUSUSIYATLARI .....                                                                     | 59-63 |
| <i>Муминов Азизбек</i><br>ИСТОРИЯ ЖИЗНИ И НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РАФАЭЛЯ ПАМПЕЛЛИ,<br>ПРИЕХАВШЕГО В ТУРКЕСТАН В НАЧАЛЕ XX ВЕКА .....                                                                              | 64-69 |
| <i>Suyarov Maxmudjon Sobirjon o'g'li</i><br>YUNON-BAQTRIYA TANGALARIDA AYOLLAR OBRAZI – DINIY-SIYOSIY<br>RAMZ SIFATIDA .....                                                                                    | 70-74 |
| <i>Tuyev Fazliddin Erkinovich</i><br>BUXORO, NAVOIY VA SAMARQAND VILOYATLARIDAGI MUZEYLARINING XORIJIY<br>ALOQALARI .....                                                                                       | 75-80 |
| <i>Mamatqulov Bekzod Sherozovich, Shonazarov Elnur Abbos o'gli</i><br>QASHQADARYO VILOYATIDA AYOLLAR BANDLIGI VA YENGIL SANOAT<br>TARMOQLARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY ROLI:<br>TARIXIY TAHLIL VA NATIJALAR ..... | 81-85 |

|                                                                                                                                                         |         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Jumayeva Shohida Choriyevna</i><br>SURXONDARYO VILOYATIDA CHORVACHILIK SOHASIDA MUTAXASSISLAR TAYYORLASH<br>JARAYONIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR ..... | 86-90   |
| <i>Azatov Allayar</i><br>RIVOJLANGAN O'RTA ASRLAR YOZMA MANBALARIDA QUYI AMUDARYO<br>HAVZASI VA "XORAZM DENGIZI" TO'G'RISIDAGI MA'LUMOTLAR .....        | 91-99   |
| <i>Ro'ziyeva Mashxura Abdimuminovna</i><br>LO'LILARDA O'ZLIKNI ANGLASHNING ZAMONAVIY JIHATLARI .....                                                    | 100-105 |
| <i>Orunbayev Asli</i><br>IKKINCHI MASHRUTIYAT JARAYONIDA JÖN TURKLAR HARAKATI VA RESPUBLIKA<br>G'OYALARINING SHAKLLANISHI .....                         | 106-113 |
| <i>Matyaqbov Toyirjon Sultanbayevich</i><br>XORAZM VOHASI NEOLIT DAVRI O'RTA BOSQICHI KULOLCHILIGI XUSUSIDA<br>BA'ZI MULOHAZALAR .....                  | 114-116 |

## **08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI**

|                                                                                                                                                                                     |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna, Abduljalilov Xojiakbar Abduljalil o'g'li</i><br>O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA XUSUSIY SEKTORNING O'RNI<br>VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI ..... | 117-122 |
| <i>Bazarova Gulnora Gulamovna</i><br>O'ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIDA SHANXAY HAMKORLIK<br>TASHKILOTI.(UMUMIY MAQSADLAR YO'LIDAGI RIVOJLANISH).....                   | 123-127 |
| <i>Yadiyarova Shahnoza</i><br>THE ROLE OF THE MARKETING SYSTEM IN INCREASING THE COMPETITIVENESS<br>OF LOCAL ENTERPRISES .....                                                      | 128-135 |
| <i>Нурмуродов Камолитдин Пирмаматович</i><br>НАУЧНЫЕ ВЗГЛЯДЫ К ПОНЯТИЮ ФИНАНСОВЫЕ РЕСУРСЫ .....                                                                                     | 136-141 |
| <i>Mamatqulova Muxlisa Mamirjanovna</i><br>O'RMON XO'JALIGINI MOLIYALASHTIRISHNING BYUDJET<br>VA BYUDJETDAN TASHQARI MANBALAR HISOBIGA MOLIYALASHTIRILISHI .....                    | 142-146 |
| <i>Olimjonova Sexriyo Muzaffar qizi</i><br>TURIZM INDUSTRIYASI VA MEHMONDO'STLIK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA<br>MAHALLIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH .....                  | 147-150 |
| <i>Anvarova Muhsinakhon Otabek kizi</i><br>THE ROLE OF BIOSPHERE RESERVES AND NATIONAL PARKS IN TOURISM .....                                                                       | 151-154 |

## **09.00.00 – FALSAFA FANLARI**

|                                                                                                                  |         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Yusupova Ranoxon Tolibjonovna</i><br>TECHNICAL DEVELOPMENT AS AN ETHICAL-STRATEGIC RESOURCE .....             | 155-158 |
| <i>Adilov Zafar Yunusovich</i><br>MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIYNING INSON KAMOLATI HAQIDAGI<br>FALSAFIY QARASHLARI ..... | 159-165 |

|                                                                                                                                                                          |         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Xo'janova Tamara Jo'raevna</i><br>YANGI DAVR VA HOZIRGI ZAMON FALSAFASIDA AXBOROT URUSHLARINI<br>O'RGANISHNING PARADIGMALARI .....                                    | 166-170 |
| <i>Narziyev Zubaydillo Ibodilloevich</i><br>AZIZIDDIN NASAFIYNING "ZUBDAT UL - HAQOYIQ" ASARI TASAVVUF<br>FALSAFASIGA OID MUHIM MANBA .....                              | 171-175 |
| <i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i><br>YOSHLARDA MA'NAVIY VA AXLOQIY QIYMATLAR: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY<br>O'RTASIDAGI TENGSIZLIKLAR VA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI .....   | 176-179 |
| <i>Murtozayev Shahobiddin Baxriddinovich</i><br>UMAR SUXRAVARDIYNING "AVORIF UL-MAORIF" ASARINING<br>IJTIMOIY-AXLOQIY TAHLILI .....                                      | 180-185 |
| <i>Shamsutdinova Nigina Karimovna</i><br>ABU ALI IBN SINO IRFONiy QARASHLARI: «TA'BIRI MANZIL» ASARI MISOLIDA .....                                                      | 186-190 |
| <i>Pardayeva Marhabo Davlatovna</i><br>"ODAMIYLIK" TUSHUNCHASINING ZAMONAVIY KONTEKSTDA<br>TRANSFORMATSIYASI .....                                                       | 191-197 |
| <i>Aripova Zulfiyaxon Solijonovna</i><br>SHARQ FALSAFASIDA IJTIMOIY ADOLAT TAMOIYILLARI:<br>FOROBIYNING FALSAFIY MEROSI MISOLIDA .....                                   | 198-203 |
| <i>Muxtorova Tutixon</i><br>ZAMONAVIY DUNYODA YOSHLARNING MA'NAVIY-RUHIY BARQARORLIGINI<br>SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY MASALALARI .....                                  | 204-211 |
| <i>Xakimov Abdulboqi</i><br>YOSHLARDA MANTIQUIY VA TANQIDIY FIKRLASH QOBILIYATLARINI<br>SHAKLLANTIRISHDA FALSAFANING AHAMIYATI .....                                     | 212-216 |
| <i>Sardorbek Jabbarov Buron o'g'li, Mirzakhmedov Abdurashid Mamasidiqovich</i><br>ISTE'MOLCHILIK JAMIYATIDA AHOLINING ISTE'MOL ME'YORI .....                             | 217-224 |
| <i>Taniqulov Jonibek Ashirkulovich</i><br>TA'LIM MADANIYATI VA UNING FALSAFIY FUNDAMENTLARI: KONSEPTUAL<br>YONDASHUVLAR, GNOSEOLOGIK ILDIZLAR VA AKSIOLOGIK TAHLIL ..... | 225-229 |
| <i>Бердалиева Севара Дамировна</i><br>СПОСОБЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРУДОВ АЛЛАМА ЮСУФА ХОСА ХАДЖИБА<br>В РЕШЕНИИ СОВРЕМЕННЫХ ЭТИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ .....                            | 230-234 |
| <i>Хушбоков Ойбек Уралович</i><br>СОВРЕМЕННАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОНЦЕПТОСФЕРА УЧИТЕЛЯ В НОВОМ<br>УЗБЕКИСТАНЕ .....                                                        | 235-239 |
| <i>Fayziyev Xurshid Jumayevich</i><br>VOLTER DAVRIDA FRANSIYADA MA'NAVIY MIHITNING<br>O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI .....                                                     | 240-244 |
| <i>Muxiddinova Hakimaxon G'ulomovna</i><br>EKOLOGIK TAFAKKUR VA YASHIL IQTISODIYOT – UCHINCHI<br>RENESSANSNING YANGI FALSAFIY PARADIGMASI SIFATIDA .....                 | 245-250 |

|                                                                                                                  |         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Zokirov Mirzo</i><br>MAMLAKATLARNING TANAZZUL VA TARAQQIYOTINI BELGILOVCHI<br>IJTIMOIY-FALSAFIY OMILLAR ..... | 251-255 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|

#### **10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI**

|                                                                                                                                                               |         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Jo'rayev Nabi Narziyevich</i><br>O'ZBEK MILLIY LINGVOMADANIYATINING QADIMIYLIK VA ZAMONAVIYLIK<br>ASOSLARI .....                                           | 256-262 |
| <i>Eshtuhtarova Bibigul Bektoshevna</i><br>PRAGMATICS OF GENDERED COMMUNICATION IN ENGLISH .....                                                              | 263-267 |
| <i>Zaripova Matluba Kulfidinovna</i><br>GRAMMATICAL MEANS OF EXPRESSING PEJORATION IN UZBEK AND RUSSIAN .....                                                 | 268-271 |
| <i>Sayipova Dilobar Raximovna</i><br>ADABIYOT FANIGA OID KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA<br>MUSTAQIL TA'LIM TOPSHIRIQLARINING AHAMIYATI .....              | 272-275 |
| <i>Soibova Gulchiroy Bakhtiyorjon qizi</i><br>TRANSLATION ISSUES IN THE GENERAL AND SPECIFIC OCCURRENCE<br>OF THE HORSE IN ENGLISH AND UZBEK CULTURES .....   | 276-281 |
| <i>Zokirova Shaxzoda Nodirjon qizi</i><br>TELEVISION AS A RHETORICAL ARENA: THE MANIFESTATION OF CLASSICAL<br>RHETORICAL CANONS IN MODERN TV GENRES .....     | 282-288 |
| <i>Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda</i><br>INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KRIMINALINGVISTIK BIRLIKLARINING<br>SHAKLLANISHINING GRAMMATIK XUSUSIYATLARI ..... | 289-293 |
| <i>Abduraximova Feruza Boxadirovna</i><br>O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA OT YASOVCHI QO'SHIMCHALARNING<br>QIYOSIY TAHLILI .....                                   | 294-300 |
| <i>Jalolova Feruza Normurodovna</i><br>INGLIZ VA O'ZBEK XALQ ERTAKLARINING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI .....                                                  | 301-305 |
| <i>Ahrorova Nigina Anvarovna</i><br>MIFOLOGIK TASAVVURLAR MUAYYAN VOQELIK MOHIYATI .....                                                                      | 306-309 |
| <i>Razikov Baxtiyor Kosimovich</i><br>MEMLAR TILIDAGI NEOLOGIZM: QOIDABUZARLIKMI YOKI INNOVATSIYAMI?<br>O'ZBEK RAQAMLI DISKURSI MISOLIDA .....                | 310-314 |
| <i>Kutbiddinova Nazokatkhon Dovudkhon qizi</i><br>GENDER-BASED DIFFERENCES IN THE USE OF PHRASEOLOGISMS<br>IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES .....               | 315-319 |
| <i>Nazarova Sabrina Zafarjon qizi</i><br>YOZMA NUTQDAGI GRAMMATIK BUZILISHLAR:<br>AGRAMMATIK DISGRAFIYANING LINGVISTIK VA NEYROPSIXOLOGIK ASOSLARI .....      | 320-323 |
| <i>Ёлдашалиева Мадина Зиёджон кызы</i><br>ЖЕНСКОЕ СЧАСТЬЕ КАК ПРИНЯТИЕ ЛЮБВИ И ЗАЩИТЫ В ПОВЕСТИ ЧИНГИЗА<br>АЙТМАТОВА «ТОПОЛЁК МОЙ В КРАСНОЙ КОСЫНКЕ» .....    | 324-326 |

## 12.00.00 – YURIDIK FANLAR

|                                                                                                                                                               |         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Salimova Diyoraxon Baxtiyorjon qizi</i><br>HAVO TRANSPORTIDA TASHUVCHI JAVOBGARLIGINING NAZARIY DOKTRINASI .....                                           | 327-333 |
| <i>Abdullayev Rustam Kaxramanovich</i><br>JINOYATLARNI TERGOV QILISHDA RAQAMLI DAKTILOSKOPIYANING<br>IMKONIYATLARI .....                                      | 334-339 |
| <i>Давронов Атобек Равшанович</i><br>ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЙ<br>СУБЪЕКТ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА: ДОКТРИНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ .....                  | 340-349 |
| <i>Eshturdiyeva Farangiz Baxodir qizi</i><br>O'ZBEKISTONDA HUQUQ IJODKORLIGI SIYOSATI:<br>STRATEGIK PRINSIPLAR VA ULARGA YANGICHA NAZARIY YONDASHUV .....     | 350-355 |
| <i>Исламов Самандар Олимжон угли</i><br>ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ КРИПТО-АКТИВОВ В СТРАНАХ СНГ:<br>АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ .....                      | 356-363 |
| <i>Uteniyazov Keulimjay Kuanyshbayevich</i><br>AYBLOV TUSHUNCHASI, TURLARI VA UNING JINOYAT-PROTSESSUAL<br>HUQUQ TIZIMIDAGI O'RNI .....                       | 364-370 |
| <i>Ikramov Abrorbek Kamoliddinovich</i><br>ASSOZ BOYISH NATIJASIDA VUJUDGA KELGAN MAJBURIYATLAR .....                                                         | 371-375 |
| <i>Muxitdinova Firuza, Saidakamal Mamasoliyev</i><br>ZAMONAVIY AXBOROT MAKONIDA INSON HUQUQLARINI HIMOYA<br>QILISHNING XALQARO-HUQUQIY ASOSLARI .....         | 376-380 |
| <i>Бахриддинова Бехруза Бахриддиновна</i><br>ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНЫХ ПОДХОДОВ К СОВРЕМЕННОМУ ПОНИМАНИЮ<br>ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА .....                      | 381-388 |
| <i>Axmedov Dilshod Baxramovich</i><br>MA'MURIY SUDLARDA PROKUROR ISHTIROKINI SAMARALI<br>TA'MINLASHNING AMALIY MASALALARI .....                               | 389-394 |
| <i>Shodmonov Farrux Fayzullo o'g'li</i><br>DAVLAT BOSHQARUVIDA TRANSCHEGARAVIY SUVLARDAN FOYDALANISHNING<br>SAMARALI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI ..... | 395-401 |
| <i>Bozorov Ulug'bek</i><br>TEXNIKA YO'NALISHI OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABALARNI<br>KASBIY-HUQUQIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MODEL I .....        | 402-407 |
| <i>Nurullayeva Djamilya Sayfiyevna</i><br>O'ZBEKISTONDA SPORT TASHKILOTLARINING HUQUQIY MAQOMI<br>VA ULARNING MOLIVAVIY MUSTAQILLIGI .....                    | 408-413 |
| <i>Reymbayeva Guldaulet Kurbanbayevna</i><br>TURIZM XIZMATI SOHASIDA ISTE'MOLCHI HUQUQLARINI HUQUQIY TA'MINLASH<br>MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI .....           | 414-420 |

|                                                                                                                                                                                                            |         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Shirinqulov Baxtiyor Iftixor o'g'li</i><br>MEHNATNI MUHOFAZA QILISH QOIDALARINI BUZISH JINOYATLARINI<br>TERGOV QILISHDA KO'ZDAN KECHIRISH TERGOV HARAKATINI<br>O'TKAZISHNING TAKTIK XUSUSIYATLARI ..... | 421-428 |
| <i>Salomov Xumoyun</i><br>OMMAVIY-HUQUQIY MUNOSABATLARDA QONUNIYLIKNI TA'MINLASHDA<br>PROKURATURA ORGANLARINING AHAMIYATI .....                                                                            | 429-433 |
| <i>Kakhramonova Aziza</i><br>THE PRINCIPLE OF INTERNATIONAL LAW ENSURING THE RIGHT OF<br>A CHILD TO LIFE, SURVIVAL AND DEVELOPMENT AND ITS ESSENCE .....                                                   | 434-437 |
| <i>Xoliqova Gavhar Ramazon qizi</i><br>XALQARO XUSUSIY HUQUQDA ALIMENT MAJBURIYATLARINI TARTIBGA<br>SOLISHNING KOLLIZION MASALALARI .....                                                                  | 438-444 |
| <i>Sharipov Firdavs Xolnazarovich</i><br>OLIY MAJLIS QONUNCHILIK PALATASINING QONUN IJODKORLIGI FAOLIYATIDA<br>AYRIM YORDAMCHI TUZILMALARNING ISHTIROKI .....                                              | 445-450 |
| <i>Nugmanov Nugman Abdullayevich, Nizomova Nastarin Vladimirovna</i><br>PARTICIPATION OF WOMEN IN SHAPING THE DIGITAL LEGAL SPACE .....                                                                    | 451-456 |
| <b>13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI</b>                                                                                                                                                                       |         |
| <i>Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna</i><br>TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARINI EMOTSIONAL VA KOMMUNIKATIV<br>KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN METODIKASINI<br>TAKOMILLASHTIRISH .....         | 457-462 |
| <i>Nabiullin Rishat Xismatullovi, Raxmonov Azizbek Abdullajonovich</i><br>XORIJDA KORPORATIV SPORTNI RIVOJLANTIRISH VA O'ZBEKISTONDA<br>XORIJ TAJRIBASINI JORIY ETISH .....                                | 463-468 |
| <i>Xudayberganov Otabek Erkinovich</i><br>BASKETBOL VOSITALARI VA MUAMMOLI O'QITISH USULLARI YORDAMIDA<br>JISMONIY MADANIYAT FAKULTET TALABALARINING KASBIY KO'NIKMALARINI<br>SHAKLLANTIRISH .....         | 469-474 |
| <i>Nishonova Dilafruz</i><br>O'QUVCHILARDA IQTISODIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK<br>IMKONIYATLARI .....                                                                                       | 475-480 |
| <i>Davletyarova Laylo Baxodirovna</i><br>YENGIL ATLETIKADA TRENERLIK FALSAFASINI RIVOJLANISHI .....                                                                                                        | 481-486 |
| <i>Madrahimov Alisher Maxammadibroximovich</i><br>O'RTA MAKTAB O'QUVCHILARI O'RTASIDA ZO'RAVONLIK PROFILAKTIKASINI<br>YANADA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI .....                                              | 487-493 |
| <i>Шавилова Наталья Сергеевна</i><br>ПРИМЕНЕНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА:<br>ВЛИЯНИЕ НА МОТИВАЦИЮ И КАЧЕСТВО ОБУЧЕНИЯ .....                                                             | 494-500 |
| <i>Nosirov Murod Zakirovich, Jonibekova Sevara Dilmurod qizi</i><br>FIZIK JARAYONLARNI KOMPYUTERDA MODELLASHTIRISH ORQALI TA'LIM<br>SAMARADORLIGINI OSHIRISH .....                                         | 501-508 |

|                                                                                                                                                                              |         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Mattiyeva Feruza Begmatdulabovna</i><br>ZAMONAVIY LINGVODIDAKTIK YONDASHUVLAR ASOSIDA TARJIMA DARSLARINING<br>SAMARADORLIGINI OSHIRISH .....                              | 509-515 |
| <i>Qarshiboyeva Maftuna Komiljon qizi</i><br>RAQAMLI MUHITDA O'SMIR YOSHDAGI BOLALARNING ESTETIK EHTIYOJLARINING<br>SHAKLLANISHI .....                                       | 516-519 |
| <i>Usmonqulov Jo'rabek Erkin o'g'li, Kubayiva Sarvinoz Asrorbek qizi</i><br>TALABALARNING KASBIY MAHORATINI RIVOJLANTIRISHDA MUSTAQIL<br>TA'LIMNING O'RNI VA AHAMIYATI ..... | 520-525 |
| <i>Xayitova Dilovar Ismat qizi</i><br>STEAM INTEGRATSIYASI ORQALI AXBOROT-PROTSESSUAL TAFAKKURNI<br>RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI YO'LLARI .....                               | 526-532 |
| <i>Soliyeva Muqaddas Nurnazarovna</i><br>THE EFFECTIVENESS OF TASK-BASED LANGUAGE TEACHING (TBLT) IN UZBEK<br>CLASSROOMS .....                                               | 533-537 |

**Received:** 15 September 2025

**Accepted:** 1 October 2025

**Published:** 10 October 2025

*Article / Original Paper*

## **GRAMMATICAL PECULIARITIES OF THE FORMATION OF CRIMINAL LINGUISTIC UNITS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES**

**Abdualilova Ruhshona Abdugafforzoda**

English teacher at the Termez branch of the Tashkent Medical Academy

E-mail: [ruxshonaabdualilova9418@gmail.com](mailto:ruxshonaabdualilova9418@gmail.com)

**Abstract.** This article examines the process of forming criminolinguistic units in English and Uzbek, as well as their grammatical features. In forensic linguistics, language units serve as evidence not only at the lexical but also at the grammatical level. Therefore, special attention is given to the analysis of affixes, word order, functional words, and sentence structures in speech samples related to criminal activity. The grammatical systems of English and Uzbek are compared to identify their similarities and differences. The findings of the study may be useful in forensic expertise for authorship identification, analysis of criminal messages, and the detection of hidden meanings in discourse.

**Keywords:** forensic linguistics, grammatical features, English language, Uzbek language, criminolinguistic units, authorship identification, legal linguistics.

## **INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KRIMINALINGVISTIK BIRLIKLARNING SHAKLLANISHINING GRAMMATIK XUSUSIYATLARI**

**Abdualilova Ruxshona Abdug'afforzoda**

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali ingliz tili o'qituvchisi

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada ingliz va o'zbek tillarida kriminalingvistik birliklarning shakllanish jarayoni va ularning grammatik xususiyatlari tahlil qilinadi. Kriminal tilshunoslikda til birliklari nafaqat leksik darajada, balki grammatik darajada ham muhim dalil bo'lib xizmat qiladi. Shuning uchun jinoyatga oid nutq namunalarida qo'llanadigan affikslar, so'z tartibi, funksional so'zlar va gap tuzilmalari alohida e'tibor bilan ko'rib chiqiladi. Ingliz va o'zbek tillarining grammatik tizimlari o'zaro solishtirilib, ularning o'xshash va farqli jihatlari aniqlanadi. Tadqiqot natijalari kriminal ekspertiza jarayonida mualliflikni aniqlash, jinoyat xabarlarini tahlil qilish va nutqdagi yashirin ma'nolarni ochishda qo'l kelishi mumkin.

**Kalit so'zlar:** kriminal tilshunoslik, grammatik xususiyatlar, ingliz tili, o'zbek tili, kriminalingvistik birliklar, mualliflikni aniqlash, sud lingvistikasi.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I10Y2025N50>

**Kirish.** Ingliz tilidagi kriminalistik matnlarning sintaktik tuzilmalarini o'rganganimizda, bunday matnlar huquqiy nozikliklarni samarali yetkazish uchun turli xil gap shakllaridan foydalanishi ayon bo'ladi. Ingliz kriminologik birliklari odatda batafsil ma'lumot berish va aniq fikrlarni aniqlashtirish uchun bo'ysunuvchi jumalarni o'z ichiga olgan *murakkab jumalardan foydalanadi*. Ushbu murakkablik aniq ifodalashga imkon beradi, bu noaniqlik noto'g'ri talqin qilinishiga olib kelishi mumkin bo'lgan huquqiy kontekstlarda juda muhimdir. Masalan, *nisbiy bo'laklar va passiv konstruksiyalardan* foydalanish keng tarqalgan, chunki ular obyektiv ohangni saqlab, gapning ayrim elementlarini ta'kidlashda yordam beradi. Bundan tashqari, ingliz tilidagi *matnlar ko'pincha nominalizatsiya va texnik lug'atdan foydalanish* orqali

erishilgan rasmiy va shaxsiy bo'lmagan uslubga ega bo'lib, bu yuridik nutqning obro'li xususiyatiga hissa qo'shadi [1].

**Adabiyotlar tahlili va metodologiya.** Bundan farqli o'laroq, o'zbek kriminologik birliklarida jumla murakkabligi va qurilishi tahlili o'zbek tilining sintaktik konvensiyalariga mos keladigan aniq lisoniy xususiyatlarni ochib beradi. O'zbek kriminologik matnlari ko'pincha bir nechta fikrlarni muvofiqlashtiruvchi *bog'lovchilar bilan* bog'laydigan qo'shma gaplarga tayanib, ko'pincha soddaroq gap tuzilishini ma'qullaydi. Ushbu yondashuv nafaqat *ma'lumotni taqdim etishni soddalashtiradi*, balki muloqotda to'g'ridan-to'g'ri madaniyatni afzal ko'radi. Bundan tashqari, o'zbek matnlarida tez-tez *faol ovozdan* foydalaniladi, bu esa ravshanlik va to'g'ridan-to'g'rilikni kuchaytiradi, ma'lumotni o'quvchiga yanada qulayroq qiladi. Madaniyatga xos terminologiya va idiomatik iboralarning qo'llanilishi o'zbek kriminologik tilini yanada ko'proq ajratib turadi, madaniy kontekstni huquqiy rivoyatga kiritadi.

Ingliz va o'zbek tillaridagi kriminologik matnlarda madaniy va lingvistik omillarning jumla shakllanishiga ta'siri chuqur bo'lib, axborotning tuzilishi va yetkazilishini shakllantiradi. Madaniy ta'sirlar ma'lum jumla turlarini afzal ko'rish va ona tilida so'zlashuvchilar bilan rezonanslashadigan stilistik vositalarni birlashtirishda yaqqol namoyon bo'ladi. Ingliz tilida huquqiy an'anada aniqlik va rasmiyatchilik birinchi o'rinda turadi, bu sintaktik tuzilmalar va yuqori darajadagi leksik o'ziga xoslikdan foydalanishda namoyon bo'ladi. Aksincha, o'zbek kriminologik nutqi ko'pincha hikoya uslubini o'zida mujassamlashtirib, madaniy me'yorlarga mos keladigan hikoya elementlarini o'z ichiga oladi. Bu til va madaniyat o'rtasidagi dinamik o'zaro ta'sirga olib keladi, bu erda lingvistik tanlovlar qonuniy talablar va madaniy talablar asosida boshqariladi. Binobarin, ushbu madaniy va lingvistik omillarni tushunish sud lingvistikasi sohasida samarali tillararo muloqot va tarjima uchun juda muhimdir [1].

**Muhokama va natijalar.** Ingliz kriminologiyasi sohasida ixtisoslashgan lug'at ushbu soha uchun zarur bo'lgan murakkab tushunchalar va matnlarni samarali etkazishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu ixtisoslashgan leksika huquqiy jarayonlar, jinoiy xatti-harakatlar va adliya tizimlarini tushunish uchun ajralmas bo'lgan juda ko'p atamalarni o'z ichiga oladi. Masalan, kriminalistikaning o'ziga xos tomonlarini va uning qo'llanilishini tavsiflash uchun "*sud-tibbiyot tahlili*", "*takroriy jinoyat*" va "*yurisprudensiya*" kabi atamalar muntazam ravishda qo'llaniladi. Ushbu atamalar nafaqat amaliyotchilar o'rtasidagi muloqotni tartibga solishga xizmat qiladi, balki huquqiy nutqda aniqlik va ravshanlikni ta'minlaydi. Bundan tashqari, bunday ixtisoslashtirilgan lug'atning qabul qilinishi kriminologik bilimlarni aniqlashda yordam beradi, bu mutaxassislariga murakkab g'oyalarni qisqa va aniq etkazish imkonini beradi. Standartlashtirilgan terminologiyadan foydalanish nafaqat professionallik belgisi, balki sohadagi turli kontekstlarda izchillik va bir xillikni saqlash zarurati hisoblanadi.

Keling endi shartnomalar tilida ko'ramiz. Shuni ko'ramizki, nafaqat ularning grammatik lug'ati umumiy korpusga nisbatan ancha farqli chastotalarni namoyon qiladi, balki leksik birliklarning taqsimlanishi ham boshqachadir. Britaniya Milliy Korpusida (BNC) eng ko'p qo'llangan dastlabki 56 ta so'zning hammasi grammatik so'zlar bo'lib, birinchi leksik so'z – *said* – 57-o'rinda uchraydi. Aksincha, shartnoma korpusida eng ko'p qo'llangan dastlabki 57 so'z ichida 15 tasi leksik so'z hisoblanadi: *agreement, company, lessee, party, respect, agent, notice, property, time, provided, date, including, parent, guarantor, lessor*.

Yuqoridagi ro'yxatdagi so'zlarning aksariyati otlardir (*agent, agreement, company, date, guarantor, lessee, lessor, notice, parent, party, property, time*) va ular shartnomada ishtirok

etuvchi tomonlarga hamda shartnomaning o'ziga (agreement) tegishlidir. Ro'yxatda mavjud bo'lgan ikkita fe'l – provided va including – shartnomaning funksiyasi va selektivlik (tanlab olish) hamda inklyuzivlik (kiritish) kabi tushunchalar bilan bevosita bog'liq [2].

Huquqiy ingliz tilining boshqa belgilari quyidagilar:

Lotincha so'zlar: prima facie, bona fide

Arxaik ravishlar: hereinafter, thereunder

Maxsus predlogli birikmalar: pursuant to, at the instance of

Performativ konstruktsiyalar: X hereby agrees/confers

Ko'proq passiv, shartli va faraziy gaplar

Juda uzun jumlar. Masalan, Hiltunen (1984) Britaniya "Road Traffic Act 1972" qonunida o'rtacha jumla uzunligi 79,25 so'z ekanini, hatto bitta jumla 740 ta so'zdan iborat bo'lganini aniqlagan. Shuningdek, punktuatsiya (yoki uning yo'qligi) ham ko'p hollarda muammoga sabab bo'ladi [3].

Huquqiy va kriminologik terminologiyalarning til shakllanishiga ta'siri ingliz va o'zbek tilidagi kontekstlarda yaqqol namoyon bo'ladi, chunki bu terminologiyalar har bir tilning lingvistik manzarasini shakllantiradi. Ingliz tilida huquqiy jargonning kundalik tilga integratsiyalashuvi kriminologik nutqning kengroq ijtimoiy suhbatlarga kirib borishini aks ettiradi. Bunga o'zining maxsus kelib chiqishidan oshib o'tib, umumxalq tilining bir qismiga aylangan "kerakli jarayon", "davo", "ehtimoliy sabab" kabi atamalarining tez-tez qo'llanilishi misol bo'la oladi [5]. Xuddi shunday, o'zbek tilida ham xalqaro kriminalistik atamalarining qabul qilinishi va moslashtirilishi jahon huquqiy me'yorlari bilan aloqadorlikning kuchayishini bildiradi. Terminologiyaning o'zaro changlanishi nafaqat ikkala tilning lingvistik repertuarini boyitibgina qolmay, balki turli madaniy kontekstlarda huquqiy tamoyillarni umumiy tushunishni ham rivojlantiradi. Shunday qilib, til va kriminologik terminologiya o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik o'zaro bog'liq dunyo talablariga javoban lingvistik evolyutsiyani boshqaradigan huquqiy nutqning dinamik xususiyatini ta'kidlaydi [4].

*Ingliz tili va o'zbek tili o'rtasidagi strukturaviy farqlarni tushunish* — Ingliz va o'zbek tillari turli til oilalariga mansub, ingliz tili *german tili*, o'zbek tili esa *turkiy tildir*. Bu ularning jumla tuzilmalari va so'z yaratish jarayonlari sezilarli darajada farq qilishi mumkinligini anglatadi. Masalan, ingliz tili odatda Subject-Ferb-Object (SVO) (ega-fe'l-to'lduruvchi) tartibiga amal qiladi, o'zbek tilida esa odatda Subject-Object-Ferb (SOV) (ega- to'lduruvchi-fe'l) tartibidan foydalaniladi. Ushbu tarkibiy farqlarni tushunish kriminologik birliklarni shakllantirishda juda muhimdir, chunki bu atamalar va iboralar har bir tilda qanday tuzilgan va talqin qilinishiga ta'sir qiladi.

To'g'ri tarjima qilish uchun morfologik xususiyatlardan foydalanish — O'zbek tili agglyutinatativ til bo'lib, u ko'pincha ingliz tili alohida so'zlar yoki so'z tartibini o'zgartirish orqali ifodalashi mumkin bo'lgan grammatik munosabatlar va ma'nolarni bildirish uchun qo'shimchalardan foydalanadi. Masalan, o'zbek tilidagi "jinoyatchilik" (jinoyat) so'zi "jinoyat" (jinoyat)ga "-chilik" qo'shimchasini qo'shish orqali hosil bo'lgan. Kriminologik atamalarni tarjima qilishda nafaqat to'g'ridan-to'g'ri tarjimani, balki har bir tilda bir xil ma'no va nyuanslarni etkazish uchun zarur bo'lgan morfologik tuzatishlarni ham hisobga olish lozim.

Ixtisoslashgan lug'atlar va ma'lumotlar bazalaridan foydalanish — Kriminologik terminologiyaning ixtisoslashgan xususiyatini hisobga olgan holda, maxsus yuridik va kriminologik lug'atlar yoki ma'lumotlar bazalaridan foydalanish aniqroq tarjimalar va

foydalanish misollarini taqdim etishi mumkin. Oksfordning ingliz tili uchun qonun lug'ati va O'zbek milliy korpusi kabi manbalar umumiy lug'atlar qamrab ololmaydigan aniq ekvivalentlar va kontekstga xos foydalanishni taklif qilishi mumkin. Ushbu amaliyot kriminologik birliklarning ham lingvistik, ham kontekstga mos kelishini ta'minlashga yordam beradi.

Til mutaxassislari va ona tilida so'zlashuvchilar bilan hamkorlik qilish — Ingliz va o'zbek tillariga ixtisoslashgan tilshunoslar, shuningdek, kriminalistika sohasida tajribaga ega bo'lgan ona tilida so'zlashuvchilar bilan hamkorlik qilish tildan foydalanishning bir zumda sezilmaydigan nozik jihatlari haqida qimmatli tushunchalar berishi mumkin. Ushbu ekspertlar atamalarining maqsadga muvofiqligi haqida fikr-mulohazalarini bildirishlari va shakllangan birliklar samarali va har ikki tilning nuanslariga hurmat bilan munosabatda bo'lishini ta'minlab, madaniy va kontekstga ko'proq mos keladigan alternatalarni taklif qilishlari mumkin.

**Xulosa.** Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ingliz va o'zbek tillarida kriminologik birliklarning shakllanishidagi grammatik xususiyatlarning qiyosiy tahlili til, madaniyat va huquq tizimlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik haqida muhim tushunchalarni ochib beradi. Gap tuzilmalarini tekshirish kriminologik sohada muloqotni shakllantiradigan madaniy va lingvistik omillar ta'sirida har bir tilda qabul qilingan alohida sintaktik yondashuvlarni ta'kidlaydi. Bundan tashqari, leksik va morfologik xususiyatlarni o'rganish maxsus lug'atning muhimligini va ikkala tilda kriminologik nutqni belgilaydigan morfologik konstruksiyalardagi o'zgarishlarni ta'kidlaydi. Bu topilmalar nafaqat kriminologik til haqidagi tushunchamizni chuqurlashtiribgina qolmay, balki xalqaro huquqiy kontekstlarda hamkorlik va tushunishni kuchaytirish uchun tillararo tadqiqotlarni davom ettirish zarurligini ham ta'kidlaydi.

Bundan farqli o'laroq, o'zbek kriminologik tili o'zining lingvistik va madaniy merosida chuqur ildiz otgan o'ziga xos morfologik o'zgarishlarni namoyon etadi. Tilda so'zlarning ma'nosi va vazifasini o'zgartiruvchi, kriminologik tushunchalarni moslashuvchan va nozik ifodalash imkonini beruvchi qo'shimcha va affikslar tizimi qo'llaniladi. Bu morfologik o'zgarishlar xalqaro huquqiy atamalarining to'g'ridan-to'g'ri tarjimalari ko'pincha yetarli bo'lmagan o'zbek sharoitiga moslashishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Jumladan, "jinoyat", "jazo" kabi atamalarining moslashuvi o'zbek tilining sintaktik tuzilishi va fonetik tendensiyalariga mos keladigan morfologik o'zgarishlarni o'z ichiga oladi. Ushbu moslashuvchanlik murakkab huquqiy g'oyalarning ona tilida so'zlashuvchilar uchun ochiq va tushunarli bo'lishini ta'minlashda juda muhimdir [4]. O'zbek tilining morfologik boyligi shu tariqa, kriminologik terminologiyalarning madaniy jihatdan jarangdor talqinini osonlashtiradi, global qonunchilik asoslari va mahalliy tushunish o'rtasidagi tafovutni yo'qotadi.

#### Adabiyotlar/Литературы/References:

1. Abdugafforzoda A. R. The role of stylistic means in the formation of criminological units in english and uzbek. *EduVision: Journal of Innovations in Pedagogy and Educational Advancements*, 1(4), 2025. – P.525-532.
2. Coulthard, Malcolm, and Alison Johnson. *An Introduction to Forensic Linguistics: Language in Evidence*. – London: Routledge, 2007.
3. Hiltunen Risto. Some Complex Types of Embedding in Legal English. *Proceedings from the Second Nordic Conference for English Studies, Hanasaari/Hanaholmen, 19-21 May, 1983*.
4. Ismoilova D. Criminal terminology in english and uzbek languages. *American Journal of Philological Sciences*, 3(03), 2023. – P.53-58.

5. Luna Erik, ed. Reforming Criminal Justice. Vol. 2, Policing. Phoenix: Arizona State University, 2017.

# SCIENCEPROBLEMS.UZ

## IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

*№ 10 (5) – 2025*

## АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

## ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari”** elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM”  
mas'uliyati cheklangan jamiyati

**Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

**Bog'lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).